

ЧАСТИНА IV. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ

УДК 631

ВПЛИВ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ НА РІВЕНЬ НАДІЙНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ВИГОТОВЛЕНОЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Брянцева Н.А.

Харківський науково-дослідний центр продуктивності АПК

У статті розглянуто роль мотивації в ефективності використання трудових ресурсів на сільськогосподарських підприємствах.

Постановка проблеми. Розвиток економічних відносин в Україні обумовив радикальні перебудови системи управління трудовими ресурсами країни. Сучасні перетворення та тенденції світової інтеграції потребують формування напрямків національної політики розвитку на принципах пріоритетності розвитку людини та підвищення інтелектуального рівня держави в цілому. Але концептуальна невизначеність щодо економічної моделі розвитку та недостатність реформ соціальної спрямованості стримують ефективне використання людських ресурсів. Проблеми формування та використання трудових ресурсів потребують наукового обґрунтування організаційно-економічного механізму, який би дозволив шляхом взаємодії існуючих та впровадження нових важелів досягти більш ефективного використання трудового потенціалу.

Якісне відтворення трудових ресурсів, формування трудового потенціалу та раціональне його використання залежить від рівня управління трудовими ресурсами на всіх рівнях. Серед основних соціально-економічних проблем села використання трудових ресурсів займає вагоме місце. Обумовлено це тим, що вихід з економічної кризи значною мірою залежить від забезпеченості аграрних підприємств трудовими ресурсами та їх ефективного використання.

Управління трудовими ресурсами, як галузь науки та практики, розглядає питання управління трудовими ресурсами як на державному рівні, так і за видами економічної діяльності. У сільському господарстві використання спеціалістів з питань управління трудовими ресурсами є важливою умовою врівноваження попиту і пропозиції робочої сили, забезпечення ефективного використання трудових ресурсів, підвищення конкурентоспроможності підприємств, комплексного вирішення трудових про-

блем (продуктивність праці, її оплата і зайнятість) тощо [1].

Місце і роль управління використанням трудових ресурсів сільсько-го господарства визначаються зростанням значимості людського фактора у виробництві, посиленням залежності результатів діяльності сільсько-господарських підприємств від якості, мотивації та характеру використання робочої сили.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам використання трудових ресурсів присвячена значна кількість наукових праць відомих вітчизняних вчених: Антоненка Л.А., Бабича Д.В., Бабич С.М., Богині Д.П., Гейця В.М., Голікова А.П., Долішнього М.І., Оникієнка В.В., Туган-Барановського М.І., Чумаченька М.Г. та інших вчених.

Більшість вчених прийшла до висновку, що потрібні нові підходи до вирішення соціально-трудова проблем, бо без цього можливі негативні явища у всіх сферах життєдіяльності країни, в тому числі й в економіці.

Мета дослідження – узагальнення методологічних основ та методичних підходів формування механізмів управління трудовими ресурсами та наукове обґрунтування організаційно-економічного механізму ефективного управління трудовими ресурсами на сільськогосподарських підприємствах.

Вклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасного стану зайнятості населення в Україні вказує на негативні тенденції у використанні трудового потенціалу. По-перше, рівень залучення трудових ресурсів у суспільне виробництво надзвичайно високий при низькій ефективності праці; по-друге, міжгалузева структура зайнятості деформована. Це пояснюється насамперед недосконалою політикою зайнятості, при якій відсутні реальні стимули до праці, наявна низька її мотивація, результатом чого став нераціональний розподіл робочої сили за видами економічної діяльності.

Найвагоміший вплив на підвищення ефективності праці має достатність і своєчасність виплати заробітної плати та стимулюючих виплат за результати роботи, допомога підприємства у вирішенні побутових проблем працівників, соціальна облаштованість і безпечні умови праці.

Водночас в ринкових умовах підвищення заробітної плати має здійснюватися паралельно із забезпеченням високих темпів росту продуктивності праці, а диференціація доходів працівників має проводитися з урахуванням їх трудового вкладу у зростання.

Внутрішньовиробничі резерви підвищення продуктивності праці обумовлені недостатньо ефективним використанням техніки і робочої сили, наявністю втрат робочого часу, зокрема в результаті цілоденних і внутрішньозмінних втрат [2,3].

Важливий чинник зниження трудомісткості - матеріальне стимулювання. Основні шляхи підвищення зацікавленості працівників в результаті праці - правильна організація його оплати, стимулююча підвищення кваліфікації, збільшення продуктивності продукції і поліпшення його якості .

Низький рівень оплати праці є чинником, стримуючим економічний розвиток: робить негативний вплив на мотивацію робочих і трудову дисципліну, веде до подальшого спаду виробництва. Одночасно він не підштовхує керівництво до зміни структури свого підприємства, підвищенню ефективності виробництва і перерозподілу робочих для підвищення продуктивності праці. Таким чином, заробітна плата у великій мірі втратила свою економічну функцію.

Низький рівень заробітної плати вимушує людей, крім основної роботи, шукати інші форми зайнятості (особисте підсобне господарство, тимчасова діяльність) в робочий і в неробочий час [4]. Особливість сільської місцевості полягає в тому, що більшість населення, що тут проживає, ведуть особисті підсобні господарства. Перетворення, що відбуваються, в аграрній сфері, криза в суспільному виробництві і, як наслідок, падіння грошових доходів населення істотно впливають на розвиток особистого підсобного господарства, що є основним джерелом постачання сільських сімей продуктами харчування.

Для багатьох жителів села особисті господарства стали не тільки головним джерелом отримання продуктів харчування, але і основним місцем роботи, головним джерелом доходів сім'ї. Сьогодні власники особистих підсобних господарств вимушені враховувати економічні інтереси сім'ї, порівнювати натуральне споживання в своєму господарстві з обміном на ринку, а також з можливими доходами від продажу продукції. Проте, відзначаючи особливе значення особистих подворій, не можна забувати, що основну частину ресурсів, за винятком трудових, вони різними способами отримують від підприємств, крім того, у зв'язку з відсутністю необхідної інфраструктури товарного і кредитного забезпечення їх доступ на ринки переробки і споживання обмежений [5].

Як правило, основне трудове навантаження по веденню особистого підсобного господарства разом з пенсіонерами виконують люди працездатного віку, крім того, зайняті в суспільному виробництві: механізатори, тваринники, фахівці. Ці обставини значно подовжують їх робочий час в збиток відпочинку і задоволенню культурних потреб жителів села. А деколи підривають здоров'я, тоді як на лікування зовсім не залишається часу. Тим самим порушується сенс ролі праці і життя людини, деградує змістовна привабливість сільськогосподарської праці, а також поняття «Якість життя», що включає високий рівень споживання, комфорт, наявність соціальних гарантій і так далі.

Сьогодні необхідно додавати особливу значущість розвитку кооперації і агропромислової інтеграції, які є важливою умовою зниження витрат виробництва і звернення. Оскільки вони сприяють підвищенню прибутковості всіх учасників процесу - виробництва, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції, а також залученню інвестицій в аграрну сферу, відновленню виробничого потенціалу АПК.

Надійність роботи людини визначається як ймовірність успішного виконання ним роботи або поставленого завдання на заданому етапі функціонування системи протягом заданого інтервалу часу за певних вимог до тривалості виконання роботи [6].

Помилки в роботі людини виникають незалежно від рівня підготовки, кваліфікації та досвіду. Помилки людини визначаються як невиконанням поставленого завдання або виконання забороненої дії, яке може бути причиною пошкодження обладнання або порушення нормального ходу запланованих операцій.

Серед основних причин помилок людини можна виділити [6]:

- незадовільна підготовка або низька кваліфікація обслуговуючого персоналу;
- слідування обслуговуючого персоналу незадовільним процедурам технічного обслуговування та експлуатації;
- незадовільні умови роботи, пов'язані з поганою доступністю до обладнання, тіснотою робочого приміщення або надмірно високою температурою;
- недостатнє стимулювання обслуговуючого персоналу і фахівців з технічного обслуговування, що не дозволяє досягти оптимального рівня якості їх роботи;
- незадовільний оснащення робочого місця необхідною апаратурою та інструментами.

Висновок. Дослідження теоретичних основ формування ринку праці та ефективності використання трудового потенціалу в аграрному секторі дозволяє зробити наступні висновки.

1. Узагальнення поглядів вітчизняних і зарубіжних вчених - економістів на розуміння змісту економічної категорії «ринок праці» дозволило укріпити авторську позицію і дати наступне трактування: ринок праці - сфера купівлі-продажу живої та уречевленої праці, тобто єдність ринку робочої сили і ринку робочих місць. При цьому учасниками ринку праці є все економічно активне населення, оскільки працедавці шукають і знаходять необхідну їм робочу силу не тільки серед безробітних, але і серед тих, що працюють, пропонуючи їм сприятливіші умови праці або велику заробітну плату.

2. В результаті тривалого процесу розвитку уявлень про людину як суб'єкта економічного життя виникли ряд понять: «робоча сила», «трудо-ві ресурси», «трудовий потенціал», «кадри», «персонал», «людський чинник», «людські ресурси», «людський капітал», «людський потенціал». Сучасні проблеми ринку праці необхідно розглядати з урахуванням теорії людського капіталу, основоположним положенням якої є інвестиції в людину. Оскільки сьогодні головним капіталом і багатством країни є інтелектуальний і духовний людський потенціал.

3. Найважливішим аспектом вивчення використання трудових ресурсів є аналіз результативності праці в процесі виробництва товарів і послуг: вимірювання рівня і динаміки продуктивності праці, вивчення чинників зростання продуктивності праці. Продуктивність праці — це ефективність конкретної праці в процесі виробництва, його здатність створювати в одиницю часу певну кількість споживних вартостей. Оновлення економіки, у тому числі і сільського господарства, можливо тільки на основі зростання продуктивності праці і підвищення ділової активності сільськогосподарських виробників.

4. Сучасний аграрний ринок праці на селі сформувався в складних умовах трансформації аграрного сектора економіки і до цих пір продовжує випробовувати негативну дію соціально-економічної кризи. Тому в сучасних умовах питання ринку праці і зайнятості сільського населення і в теоретичному і практичному плані придбали особливу гостроту. Вони викликають наростаючу соціальну напруженість, що обумовлює необхідність комплексного вивчення цієї проблеми з урахуванням регіональних особливостей територій.

Список використаних джерел

1. Аграрна політика і макроекономічні відносини в аграрному секторі України / Сільське господарство України – від минулого до сьогодні: у 4-х т.– К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – Т.3. – 353 с.
2. Бородіна О.М. Людський капітал на селі: наукові основи, стан, проблеми розвитку: [монографія] / О.М. Бородіна. – К.: ІАЕ УААН, 2003 – 277 с.
3. Горковенко І.В. Показники ефективності використання трудового потенціалу / І.В. Горковенко // Вісник ХНАУ. – 2007. – № 1. – С. 67-72.
4. Лишеленко В.І. Трудовий потенціал і оцінка його відтворення в аграрній сфері / В.І. Лишеленко, Н.О. Остролуцька, К.І. Якуба // Соціально-трудова потенціал аграрної економіки: за ред. О.А. Бугуцького – К.: Комплекс Віта, 1996. – С. 77-104.
5. Лібанова Е.М. Про деякі проблеми розвитку праці в Україні / Е.М.

Лібанова // Праця і зарплата. – 1987. – №3. – С. 12-13.

6. Б. Диллон, Ч. Сингх Инженерные методы обеспечения надежности систем: Пер. с англ. – М.: Мир, 1984, - 318 с., Ил.

Аннотация

ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ НА УРОВЕНЬ НАДЕЖНОСТИ ПРОДУКЦИИ ИЗГОТОВЛЕННОЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА

Брянцева Н.А.

В статье рассмотрена роль мотивации в эффективности использования трудовых ресурсов на сельскохозяйственных предприятиях.

Abstract

INFLUENCED BY THE WORKFORCE TO THE LEVEL OF RELIABILITY PRODUCTS MANUFACTURED AT THE ENTERPRISES OF AGRICULTURAL INDUSTRIAL COMPLEX

N. Bryanceva

The paper considers the role of motivation in the efficiency of labor on farms.